

1925 november 11. szerda.

PESTI HÍRLAP

3

Budapestten forog az idegen.

Irta: Hegedüs Loránt.

Mikor több évi külföldi távollét után megérkeztem Budapestre s a keleti pályaudvaron kiszálltam, felfettem magamban, hogy úgy fogom nézni Budapestet, mintha idegen lennék s kíváncsi vagyok mi lesz az első benyomásom. Mire akasomra értem, az első impreszióm határozottan kidomborodott: Konstantinápolytól San-Franciscoig (tovább nem jutottam), nem láttam sehol annyi mosatlan ablakot és olyan kevés virágot, mint Pesten. Ezért merek a budapesti idegenforgalom kérdéséről is beszélni, már csak azért is, mert eldőlhetem Petőfivel:

Itt születtem én ezen a tájon.

A Baross-utcai szép nagy rónaságon.

Most is hallom a dalt, a hangzót tőn.

Abcug kormány, abcug Iisza Kálmán

Berlinből Németország legrégebb lapjának cikksorozatát hoztam magammal, amely utmutató a Budapestre megérkezők számára. Ebben a következők olvashatók:

— Budapest minden nagy utca végén van egy épület, amely nincs befejezve. A Rákóczi-ut végén a lerombolt Nemzeti Színház, az Andrassy-ut végén a milleniumi emlékoszlop, az Országház-térnek mindkét oldala rendezetlen és legfelül a Gellérthegyen egy darab ki van vágva a citadellából, ami förtelmesen szép látvány.

— A második nevezetesség — mondja a német — minden terecskén (mert teret nem talált) áll legalább egy magyarnak a szobra, aki feltartja a két ujját, mintha azt mondaná: Ne ordítsatok olyan hangosan! Harmadik nevezetessége a városnak, hogy négy épületet kivéve (ezek a Nemzeti Múzeum, a Múcsarnok, a Szépművészeti Múzeum és az Operaház), a többi mind kiabál, mert nem tudja, hogy milyen stílusban építették. Végül — mondja a német — azt gondoltam, hogy itt a világ minden építészeti próbáját megtalálom és elindultam, hogy Németország legmonumentálisabb és világhíresen csunya műemlékének, a lipesei Völkerschlacht-denkmálnak másolatát felfedezem és csakugyan megtaláltam Pesten, rá van írva „Anker” és benne bőröndöket árulnak.

A német további megjegyzései nem érdekelték, mert megpróbálta kimondani ezt a szót, hogy „gyógyszertár” és kitörött a nyelve. Ellenben igazat kell neki adnom abban, hogy sehol még a természet szépségeit annyira ala-

posan el nem csufították, mint Budapest. Mi t. i. folytonosan a természet szépségében és földrajzi fekvésünkben bizunk és evvel akarjuk az idegent idehívni. Evvel egyszer le kell számolni. Először ötven esztendeig nem tudtunk egy városszabályozási tervet csinálni, holott Jugoszláviának nekilendült fővárosa tavalyelőtt már nemzetközi pályázaton állapította meg az új főváros egész utca- és házépítési programját. Másodszor azt hittük, hogy elég a jó fekvés és az idehozza a jó forgalmat. Ma azt kell látnunk, hogy a pozsonyi Dunakikötőnek, ahol a csehek egyik sinpárt a másik mellé fektették le, nagyobb forgalma van, mint Pesten a Dunának, amely, akárhányszor látom, mindig üres. Most már nemcsak a tutajok, hanem az uszályhajók is elmaradtak. Mindez azt mutatja, hogy a városhoz a fekvésen kívül még ember is kell és ha ez a kettő összetalálkozik, csak akkor forog az idegen, legkülönösebben pedig akit legjobban szeretnénk forgatni, a dollár.

Mivel a *Pesti Hírlap* mult csütörtöki számában jeleztem azon idegenelriasztó rendelkezéseket, amelyekkel hatóságaink megáldanak minket, nem akarom ezt a sort folytatni, inkább rátérek arra, hogy úgy multkori, mint mostani cikkemnek eredménye az, hogy a vidékre csak a Balaton fürdőivel, Budapestre pedig Budapest-fürdővárossal lehet a külföldit idevonzani, mert tud Pest és Buda olyat nyújtani, amit senki a világon nem ad. A magyar fürdőügy tudna megmenteni minket, valutát hozni be és jó hírünket vinni ki, ha megint volnának olyan mesterei, mint voltak. Mert ketten voltak. Az egyik volt Darányi Ignác, a másik Bárczy István.

Darányi Ignác a magyar mezőgazdaságnak nagy kertésze volt, akinek a vámpolitikájával nem tudtam egyetérteni. Egyszer a Széll-kormány alatt, mikor fiatal képviselő voltam nagyon felindultam egy törvényjavaslatán. A mezőri intézményről volt szó. Nekem olyan borzasztó volt, hogy a szép „Csősz” szót, amelyet a Falu rosszában Gonosz Pista halhatatlanná tesz, a bürokrácia kedvéért hosszabó-gásra alakítjuk át két ő-vel, hogy alig birtam türtőztetni magamat és, bár fiatal képviselő voltam, a szavazásnál annyi bátorságot vettem magamnak, hogy én szavaztam meg először a javaslatot. Darányi oly tapintatos volt, hogy nem vette észre ezt a merényletemet. Soha

szemrehányást nem tett. Ő volt az, aki a magyar Tátrában szállókat épített és a balatoni kikötőket kiművelte s ezáltal igazán idegenforgalmi politikát és nem frázisokat csinált. Neki a szemére vetik, hogy óvatos, sőt félének ember. Ez nagy tévedés. Ő csak tapintatos ember, de Magyarországon ehhez senki sincs hozzászokva. Ha valaki a nagy egyházpolitikai válság alatt a király küldöttjének, a homo régiusnak, azt mondja, hogy a kormánypárt megmarad a szabadelvű egyházpolitika mellett, az nem félének. Még kevésbé félének az a Darányi Ignác, aki, mikor másodszor hureoltak el minket a kommunisták, (a monitor-ellenforradalom után) étlen-szomjan ott állott előttem s míg a vörös katonák szuronyaikkal ijesztgettek, nyugodtan várta sorsunkat. Amikor lekergettek bennünket a lépcsőn olyan alakok, akik azóta bitófán végezték életüket, megfogtam a kezét és azt kérdeztem, hogy mit válaszoljunk e sok mocskolódásra és ő azt felelte, hogy hallgassunk csendesen. Ez nem a félének ember. Vele megszűnt a magyar fürdőügy és az idegenek igazi idecsábitása.

A másik, aki nekiindult, Bárczy István volt, Budapest polgármestere. Ő is belátta azt, hogy Budapest fürdőiben van az a nagy kincs, amellyel Bécsből ide tudjuk hozni az évenként odaseregglő egymillió külföldit. Meg is próbálta a Gellért-fürdővel. Nem haragszik, hogy ha megmondom, hogy több kupola van benne, mint fürdő. Négyesemközt szólva, három tempóval uszom át a gellértfürdői medencét, a Rudas-fürdőt öt tempóval, ellenben a kupolacsarnok és zeneterem akkorák, hogy a legnagyobb választójogi gyűlések pofozkodásait is harsányan visszaadja akusztikájuk. Ha sikerülne a Lukács- és Osászár-fürdőt igazi törökfürdővé kiépíteni, a római fürdőből pedig igazi római fürdőt csinálni, nagy oszlopokkal, mozaikos tornázó-csarnokkal, akkor olyan látványosságaink volnának, amelyek a dollárt félének mozgatják és a dollár idehozná az idegent. Miért sikerült Münchennek, amelynek nincsenek hőforrásai, oly nagyszerűen megoldani az uszodakérdést, hogy egyik medencéből a másikba cseppköves barlangon uszik át az ember, villanykörteszemű békák ontják a vizugarakat és köröskörül, mint egy régi stadionban, minden tornász megvan az elme játékáig, a sakkjátékig? Ha mi ezeket az eszközöket építjük bele a Duna e szép hajlatába, akkor jön az idegen magától, feltéve, hogy a bejelentőlapok el nem riasztják.

Budapestnek környéke is van, csak mi nem tudjuk, mert ez a környék Visegrádig ter-

jed. Ha, mint Széchenyi akarta, kiről most annyit beszélnek, apró kis hajók szaladgálnának folyton a Dunán és a környéket hozzákapcsolnák, akkor nemcsak Budapest élelmezését könnyítenők meg, mert ezek a hajók a duna menti veteményes kertek termelvényeit önténék a vásárcsarnokba, hanem az idegen láthatná az egész nagy panorámát, amely Salamon tornyáig terjed.

Sok mindent elhibáztunk, sok mindenről elkéstünk. Ha még egyszer Darányi Ignác csinálna Magyarországon fürdőügyet, ha még egyszer Bárczy István építhetne Pesten fürdőket . . .

Már megint álmodom. Miért van az,

PESTI HIRLAP

hogy Te, akinek most százesztendőös születésnapját ünneplik, ki a nemzet nagy álmainak álmodója voltál, ezt az egy örökséget hagytad rám, hogy folyton álmodnom kell, akár bankár-, akár fináncruhába öltöztetnek? Nem mertem elmenni az egész évben egyetlen ünnepeledre sem, mert félttem, hogy ott nem találalak meg Téged, Jókai Mórt. Miért van az, hogy Te röpülni tudtál? Mikor fellegek voltak a magyar égen, akkor kibontottad szárnyadat s egy büszke nemzet lelkét érezted magadban, amelyet megtöltöttél humoroddal. Én pedig nézek utánad, szintén álmodom, de a földön járok s büszkeség helyett vagyok a kaputos koldusok kesergő krónikása.